

характеризує дві різні культурні традиції та поняття. Студенти повинні зрозуміти, що не завжди можна керуватися національними стандартами лише своєї культури.

Серед інших аспектів мови, граматики – галузь, яку найменше люблять студенти, виявилась надзвичайно перспективною для вивчення міжкультурного матеріалу. Культурно зумовлені відмінності між українськими та англійськими співрозмовниками у їхньому вродженому відношенні до приватної власності та особистого світу людини, купівельних традиціях, способах оплати за товари та послуги можна переконливо проілюструвати у численних прикладах. Дуже поширений герундіальний вираз "Keer smiling!" – "Посміхайтесь", незалежно від справжніх почуттів людини, став уособленням американського ставлення до життя.

Цілоком новою сферою українського ділового світу та соціального життя стала рекламна індустрія. Люди, причетні до цього бізнесу, повинні з великою обережністю ставитися до використання іноземних слів. Нехтування цим правилом може спричинити двозначність, культурний шок та призвести до значних втрат. Одним із найяскравіших прикладів є напій "Blue Water", фонетична структура котрого виявилась абсолютно неприйнятною для українського ринку та споживачів (звучить як "блювота"). Отже, культурні аспекти мають особливе значення у веденні бізнесу.

Викладання ділової англійської мови є надзвичайно відповідальним завданням для викладача, який не є носієм англійської мови. Міжкультурний, етномовний підхід має значний соціальний та економічний ефект. Він спрямований на розуміння, толерантність і врахування культурних особливостей інших націй та на поширення спільних цінностей.

1. Выготский Л.С. Психология искусства. М., 1968. 2. Crystal D. The Encyclopaedia of Language. Cambridge, 1987. 3. Galloway V. Toward a Cultural Reading of Authentic Texts. In: Languages for a Multicultural World in Transition. Reports of the Northeast Conference on the Teaching of the Foreign Languages. Lincolnwood, 1992. 4. Hadley A. Omaggio. Teaching Language in Context. Heinle & Heinle Publishers, 1993. 5. Lafayette, R. Teaching Culture: Strategies and Techniques. Language in Education. Washington D.C. Center for Applied Linguistics. 1978. № 11.

ВИКОРИСТАННЯ АУДІОЗАПИСІВ АВТЕНТИЧНИХ РАДІОПЕРЕДАЧ НА ПРАКТИЧНОМУ ЗАНЯТТІ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ТЕХНІЧНОМУ ВИЩОМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

© Гілета О.П., Ільницька Л.В., 2000
ДУ "Львівська політехніка"

Відомо, що метою вивчення іноземної мови є оволодіння студентами усіма видами мовленнєвої діяльності, а саме аудіюванням, говорінням, читанням та письмом. Причому аудіювання (тобто сприйняття на слух монологічного та діалогічного мовлення), на нашу думку, посідає головне місце серед видів мовленнєвої діяльності, оскільки,

наприклад, дитина, оволодіваючи рідною мовою, спочатку сприймає її на слух та імітує звучання, потім пов'язує звукову форму слова з його значенням тощо. Тривалий час педагогіка цього не враховувала. В освітніх закладах усього світу використовувалися традиційні (догматичні) методи навчання, що були розроблені для вивчення латинської та грецької мов. Вправи базувалися на репродуктивній та реконструктивній розумовій діяльності. Перевага надавалася читанню та письму і навчання мало пасивний характер. Але наприкінці 60-х років на Заході, а у 80-х роках у нашій країні почалось активне застосування методів комунікативно орієнтованого навчання. Ці методи забезпечують краще засвоєння мови, оскільки власне в умовах спілкування мова виступає у своїй природній функції. А одним з головних компонентів спілкування є, власне, аудіювання. Учням чи студентам потрібно розвивати навички розуміння “живої” англійської мови також і для того, щоб отримувати задоволення від кінофільмів, телевізійних та радіопередач.

Хоча написано багато навчальних програм та методичних рекомендацій щодо того, як найефективніше використати час в аудиторії, все-таки багато викладачів вважають за краще більшу частину часу відводити на роботу з підручником, а далеко не всі підручники містять достатню кількість вправ на аудіювання – ефективних, високої якості.

Розширення співробітництва між країнами та доступність зарубіжних засобів масової інформації, включаючи пресу, радіо, телебачення та світову комп'ютерну інформаційну мережу Інтернет, надають викладачам широку можливість використовувати автентичні матеріали на практичних заняттях з іноземної мови. В даній статті ми розглянемо використання аудіозаписів автентичних радіопередач. Серед британських, американських та канадських радіостанцій, прийом чиїх передач є можливим на території України, найкращий вибір пропонує Всесвітня Служба Британської Радіомовної Корпорації, оскільки передачі БіБіСі транслюються цілодобово та їх тематика охоплює всі сфери людської діяльності (науку, мистецтво, економіку, політику, спорт, розваги). Ми вважаємо, що матеріали радіопередач мають цілу низку переваг, порівняно із аудіозаписами до підручників, навіть виданих в англійськомовних країнах. По-перше, велике значення відіграє актуальність матеріалу радіопередач. По-друге, мова постійно розвивається: з'являються нові терміни для позначення нових реалій, змінюється частота вживання, а іноді навіть значення окремих слів. Тому “жива” мова радіопередач є цінним джерелом поповнення словникового запасу. По-третє, на відміну від певної штучності ситуацій та сповільненого темпу мови в аудіозаписах до підручників, радіопередачі представляють мову в її реальному вигляді, зокрема швидкий темп та наявність акцентів.

На нашу думку, для того, щоб вправи на розвиток навичок аудіювання були ефективними, потрібно дотримуватись таких принципів:

- аудіювання повинно бути регулярним і частим;
- матеріал для аудіювання має бути розподілений на рівні за складністю;
- матеріал повинен бути цікавим, стимулюючим.

Система навчання аудіюванню містить три основні рівні: (1) елементарний – це формування перцептивної бази аудіювання; (2) середній рівень – це розвиток аудіювання як виду мовленнєвої діяльності; (3) вищий рівень – оволодіння усним спілкуванням.

Власне відповідно до рівня навчання викладач відбирає матеріали для аудіювання та розробляє систему вправ. Крім того, до уваги приймаються зміст матеріалів, відповідність теми, мовленнєва форма (тобто наявність лексики та граматичних конструкцій, що вивчаються в даний час) та доступність (тобто аудіоматеріал не повинен містити занадто багато нових слів, інакше інформація не буде сприйматись). У міру розвитку та вдосконалення навичок аудіювання аудіоматеріал ускладнюється як за змістом, так і за мовленнєвою формою, паралельно збільшується тривалість його звучання і змінюються форми контролю розуміння текстів.

На **першому** (елементарному) рівні навчання аудіюванню найдоцільніше використовувати записи такої передачі, як “Britain Today”. Ця передача побудована дуже лаконічно, складається з коротких повідомлень про культурне, економічне та політичне життя Великобританії. Роботу над аудіозаписом можна почати з визначення тематики кожного повідомлення після першого прослуховування. Далі викладач пояснює реалії та значення ключових слів. Подальші прослуховування можуть супроводжуватись виконанням таких вправ, як: а) відповіді на загальні питання в стверджувальній або заперечній формі; б) визначення правильності або помилковості стверджень; в) вибір правильного варіанта з кількох запропонованих (multiple choice questions and statements) та вправи на заповнення пропусків (cloze exercises). Важливою рисою вправ, що використовуються на цьому етапі, є така, що студенти реагують (підтверджують розуміння), як тільки почують відповідь, тобто під час прослуховування, а не після нього. Виконання таких завдань не вимагає запам’ятовування і досить легко дається навіть на початковому рівні.

Зупинимось трохи детальніше на вправах типу “cloze exercise”. Ці вправи можуть бути двох видів: з підказками (окремо дається список слів та/або виразів, якими потрібно заповнити пропуски) або без них. Пропусків не повинно бути надто багато – як правило, не більше одного слова на рядок. Виконання такого типу вправ можна організувати і по-іншому: спочатку дати студентам можливість індивідуально або в групах заповнити пропуски словами, які, на їхню думку, могли б підійти семантично, а потім перевірити під час аудіювання.

В групах з **низьким** рівнем знань доцільно використовувати роздруковану стенограму аудіозапису. В цьому випадку студенти мають змогу прослухати повідомлення, слідкуючи за диктором по стенограмі. Потім вони читають текст повідомлень, намагаючись імітувати інтонацію та вимову диктора. Нарешті, студенти коротко передають зміст повідомлення іноземною або рідною мовою.

На **другому** рівні можна використовувати аудіозаписи таких передач, що стосуються широкого кола питань та побудовані у формі співбесід (наприклад, “Outlook”). Тут, крім вищезгаданих завдань, можна включити такі вправи, як: а) знаходження в аудіозаписі синонімів або антонімів певних слів; б) визначення на основі контексту значення незнайомих слів; в) вибір правильного варіанта закінчення речень; г) відповіді на спеціальні питання. На цьому рівні від студентів не вимагається негайна реакція. Пропонується більше завдань типу “питання – відповідь”. Студенти спочатку слухають, а тоді відповідають. Традиційний вид завдань – спочатку прослуховується уривок або абзац, а вже потім дається запитання. Відповіді на цьому рівні даються одним-двома словами або короткою фразою.

На **третьому** рівні навчання аудіюванню найдоцільніше використовувати аудіозаписи передач, призначені конкретній галузі науки, з якої спеціалізується кожна окрема група студентів. БіБіСі пропонує цілу низку наукових програм, поданих у формі як монологічного, так і діалогічного мовлення. На цьому етапі студенти повинні оволодіти навиками усного спілкування іноземною мовою і тому тут найкраще давати завдання типу: а) виділення конкретної інформації; б) складення денотатної карти або плану повідомлення та стисла передача його змісту; в) висловлення власної думки або подання додаткової інформації з даної теми. Студенти повинні робити нотатки під час прослуховування, а після нього подати висновки, сформулювати власну думку самостійно, або у відповідь на запитання типу: Why...? How...? In what way...?, What do you think...? Після виконання вправ даного типу можна організувати обговорення в невеликих групах або виконати ряд вправ на розвиток навичок говоріння і письма на базі прослуханого матеріалу.

Отже, комплекс вправ, розроблений для кожного рівня навчання аудіюванню не тільки допомагає вдосконалити вимову та поступово виробити навички, необхідні для спілкування іноземною мовою, він: 1) допомагає закріпити новий лексичний та граматичний матеріал; 2) розвиває швидкість реакції та сприйняття нової інформації; 3) виробляє вміння відділяти основну від другорядної інформації; 4) робити висновки; 5) висловлювати власну думку на визначену тематику; 6) підвищує загальнокультурний рівень та розширює світогляд студентів; 7) розвиває логічну пам'ять, концентрацію уваги та аналітичне мислення.

1. Sadow C., Sather E. Talk Radio. Addison-Wesley Publishing Company, 1987. 2. Are You Listening? Recorded selections from the English Teaching Forum For Listening Practice, US Information Agency. Washington, 1983.

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ ДО ВИВЧЕННЯ ГРАМАТИКИ

© Голтвян В.І., Хомин К.І., 2000
ДУ “Львівська політехніка”

Під час вивчення мови сама “мова” домислюється як предметна сутність чи певний обсяг інформації, яким володіють ті, хто навчає мови, та передають його тим, хто її вивчає. Довгий час беззаперечно вважалося, що у мовній освіті предмет вивчення полягає у оволодінні комплексом лексичних одиниць та граматичних правил, що ґрунтується на ознайомленні із загальними особливостями мови, яка вивчається. З даної точки зору передбачалося, що викладач був відповідальним за відбір, впорядкування навчального матеріалу та передачу його студентам, водночас, відповідальність студентів обмежувалась вимогами знати матеріал та практично його закріплювати, з тим, для того щоб вміти правильно перекладати та будувати граматично правильні речення.